

JAZYKOVÁ INTERFERENCIA U SLOVENSKÝCH ŠTUDENTOV ŠPANIELČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

LANGUAGE INTERFERENCE OF SLOVAK STUDENTS OF SPANISH AS A FOREIGN LANGUAGE

NINA MOCKOVÁ

Abstract

The main objective of the present paper is, from the perspective of language interference, to have a closer look at linguistic production (oral and written) in Spanish of Slovak university students who have Spanish as their first or second language. It observes what kind of errors these students make most often and, at the same time, at which level of language they occur. This means: the orthoepic, ortographic, grammatical (morphology and syntax) and lexical level. It examines the reason of such errors, always in relation to students' mother language (Slovak) to reveal how much the language interference of the mother language occurs in the process of acquisition of a foreign language (Spanish) and, at the same time, if the interference occurs at all levels.

Keywords: Slovak, Spanish, language interference, error, student, level.

Abstrakt

Hlavným cieľom príspevku je zmapovať z pohľadu jazykovej interferencie jazykový prejav (ústny i písomný) slovenských univerzitných študentov, ktorí študujú španielčinu ako prvý alebo druhý cudzí jazyk. Sleduje, akých druhov chýb sa študenti najčastejšie dopúšťajú a zároveň, na akej jazykovej úrovni; t. j. výslovnosť, pravopis, gramatika (morfológia alebo syntax) a slovná zásoba. Príspevok skúma príčiny týchto chýb vo vzťahu s rodným jazykom študentov (slovenčina) a zisťuje, do akej miery ovplyvňuje rodný jazyk proces osvojovania si cudzieho jazyka (španielčiny) a tiež, či sa jazyková interferencia vyskytuje na všetkých úrovniach.

Kľúčové slová: slovenčina, španielčina, jazyková interferencia, chyba, študent, úroveň.

Úvod

Proces učenia a učenia sa cudzieho jazyka je komplexný proces, v ktorom zohrávajú úlohu rozličné faktory, ktoré naň vplyvajú. Tieto faktory môžu byť interné alebo externé vo vzťahu k učiacemu sa. Jedným z kľúčových faktorov, ktoré vplyvajú na osvojenie si cudzieho jazyka je práve materinský jazyk študenta. Je treba vziať na zreteľ, že v dnešnom vysoko globalizovanom svete je celkom bežné, že človek plynule ovláda okrem svojho rodného jazyka aj cudzí jazyk, (prípadne viac ako jeden cudzí jazyk) a jazykové štruktúry asimilované z iných jazykov ovplyvňujú proces učenia sa nového cudzieho jazyka.

V kontexte nášho výskumu zameraného na slovenských univerzitných študentov španielčiny ako cudzieho jazyka si budeme všimnúť predovšetkým vplyv slovenčiny, no takisto nemožno opomenúť ani vplyv angličtiny, vzhľadom na to, že veľa študentov z výskumnej vzorky ovláda angličtinu lepšie než španielčinu a pre niektorých z nich je prvým cudzím jazykom angličtina a španielčina druhým.

Dobrá znalosť či už rodného alebo akéhokoľvek cudzieho jazyka môže byť na jednej strane výhoda pri učení sa nového cudzieho jazyka, pretože sa predpokladá, že uľahčuje osvojeniu si nového jazyka. Na druhej strane, už osvojené existujúce jazykové štruktúry môžu vplyvať negatívne na učenie sa ďalšieho jazyka, pretože zabraňujú vstupu nových štruktúr. Najčastejšie sa však stáva, že sa u študenta vyskytujú oba fenomény a ich výsledkom je tzv. medzijazyk. Tento koncept definoval Selinker (1972) a môžeme ho chápať ako nevrodený jazykový systém. Ide o

tzv. prechodnú gramatiku, ktorú si študent vytvára počas procesu učenia sa. Táto prechodná gramatika sa aktivuje pri jeho jazykovej produkcii v cieľovom jazyku (Gómez-Pablos, 2014, s. 204).

Akýkoľvek typ chyby sa dá poňať ako odchýlka od normy v cieľovom jazyku. Je prirodzené a normálne, že študent cudzieho jazyka robí chyby, keď sa snaží vyprodukovať text v cieľovom jazyku, a to sa týka tak ústneho ako písomného prejavu. Podľa toho, v akej oblasti študent spraví chybu, lingvodidaktici rozlišujú odchýlku od normy jazykovej, sociokultúrnej, pragmatickej alebo referenčnej (Ribas Moliné, D'Aquino Hilt, 2004, s. 20). V tomto ohľade je vhodné poukázať na rozdiel medzi chybou a omylom tak, ako navrhuje Corder (1967): keď dochádza k porušeniu pravidiel v cieľovom jazyku preto, že tieto pravidlá nepoznáme, a teda neovládame, dopúšťame sa chýb (tzv. systematické chyby). Keď však porušíme pravidlá v cieľovom jazyku náhodne, hovoríme o omyloch. Selinker zároveň zaviedol termín „lapsus“, pod ktorým rozumie zníženie pozornosti napr. v dôsledku únavy, nedbalosti, rozptýlenia a pod. (Corder, 1967, s. 164). A rovnako, ako nie všetky chyby sú rovnakého charakteru, aj príčiny, pre ktoré sa ich dopúšťame, nie sú vždy tie isté. Môže ísť buď o gramatické alebo komunikačné chyby, chyby kvôli neznalosti jazyka, alebo chyby, ktorých sa dopúšťame len z nepozornosti alebo únavy (Gómez-Pablos, 2014, s. 195), pričom materinský alebo prvý jazyk zohráva taktiež svoju úlohu.

O jazykovej interferencii existuje niekoľko vedeckých a odborných publikácií, no doposiaľ len málo z nich sa venuje interferencii medzi slovenčinou a španielčinou. V porovnaní so slovenčinou, oveľa početnejšie sú práce venované interferencii medzi španielčinou a angličtinou, keďže tak španielčina ako angličtina sú jazyky na medzinárodnej úrovni, s veľkou ekonomickou silou a so silnou demografiou (Spišiaková, 2016, s. 13).

Ciele a metódy

Cieľom štúdie je zistiť, aké chyby robia najčastejšie slovenskí univerzitní študenti španielčiny, a zároveň, či sa ich dopúšťajú vplyvom materinského jazyka (slovenčiny). Zistené chyby analyzujeme na úrovni ortoepicko-ortografickej, gramatickej (morfológia a syntax) a lexikálnej.

Prvou použitou metódou bolo pozorovanie. Z pohľadu učiteľa španielčiny ako cudzieho jazyka sme pozorovali niekoľko skupín univerzitných študentov, ktorých jazyková úroveň španielčiny sa pohybovala od A2 do C2. Pozorovanie prebiehalo priamo počas vyučovacích hodín od začiatku zimného semestra 2019 do konca letného semestra 2021. Študenti, ktorí tvoria našu výskumnú vzorku, sú študenti prvého a druhého ročníka Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave študujúci anglický a španielsky jazyk. Druhú časť výskumnej vzorky tvoria študenti Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave, ktorí majú španielčinu ako druhý cudzí jazyk (po angličtine). Pozorovali sme teda písomný a ústny prejav u 33 študentov. Väčšina zo študentov má ako prvý jazyk angličtinu (úroveň B2 – C2).

Vzhľadom na to, že sme skúmali písomný i ústny prejav študentov v cieľovom jazyku, ďalšou použitou metódou bola textová analýza. V niektorých prípadoch sme chybné vety študentov transkribovali pre potreby našej štúdie. Spolu s textami písomného prejavu študentov sme nakoniec analyzovali 50 textov, ktoré študenti vyprodukovali počas obdobia pozorovania. Išlo o krátke texty, ktoré mali študenti zostavovať na rozličné témy z každodenného života (napr. životné prostredie, bývanie, práca a voľný čas, peniaze a pod.). Niektoré z textov boli zadávané ako domáce úlohy, niektoré priamo na hodine. Analýza chýb bola anonymná. Napokon sme využili metódu syntézy, pomocou ktorej sa nám podarilo vyvodiť výsledky a závery analýzy.

Jazyková interferencia

Pri učení sa jazykov vychádza učiaci sa z určitého jazykového základu, z ktorého môže čerpať počas procesu učenia sa nového jazyka. Ide o všetky predchádzajúce jazykové znalosti,

ktoré má a ktoré v procese učenia sa druhého jazyka fungujú ako sito alebo filter, cez ktorý prechádzajú nové znalosti. Tento jazykový základ každého človeka je rôzny, pretože je veľmi individuálny a závisí od mnohých faktorov. Vzhľadom na individuálny charakter tohto základu nie je ani jeho zásah do osvojovania si druhého jazyka homogénny. Takáto interferencia môže mať buď pozitívny alebo negatívny vplyv v závislosti od toho, či uľahčuje, alebo bráni osvojovaniu nového jazyka.

Baralo (2016) označuje tieto procesy ako pozitívny a negatívny transfer, pričom negatívny transfer sa považuje za nežiaduci pri osvojovaní si jazyka. Iní lingvodidaktici zastávajú umiernenější postoj a tvrdia, že miešanie a hybridizácia jazykov je niečo pozitívne, čo vzniká prirodzene, čo by sa nemalo násilne vynuocovať, no ani zakazovať (Nussbaum in Bergassa, 2020). Negatívny transfer je jednou z otázok, ktoré spôsobujú nezhody medzi odborníkmi na túto tému, ale ako uvádza Gómez Molina (1999 – 2000), veľká časť vedcov začína vnímať javy vznikajúce pri jazykovej interferencii ako niečo prirodzené, ako dôkaz plasticity jazykov. Ide o prípady, keď prevaha prvého jazyka nad druhým môže viesť k nezmyselným, gramaticky nesprávnym štruktúram. Aj v tomto prípade je otázne prílišné zovšeobecňovanie. Rodríguez García (2019) uvádza prípady, keď k tomu dochádza: napr. pri regularizácii nepravidelných slovesných tvarov (comer: comí → tener: *tení; he comido → he *veido); t. j. pravidlo sa uplatňuje bez zohľadnenia možných jazykových obmedzení či výnimiek (Alexopoulou, 2007). U študentov druhého jazyka sú častým javom aj tzv. falošní priatelia. Objavujú sa kvôli nedostatku hlbokých znalostí, zamieňajú významy podobných slov a chybné ich prekladajú do svojho jazyka, čo vedie ku komunikačným nedorozumeniam (Gómez-Pablos, 2016, s. 115). Ide o slová alebo výrazy z iného jazyka, ktoré sa vo výslovnosti alebo v písme podobajú na slovo alebo výraz v materinskom jazyku, ale majú iný význam. Čím viac podobností je medzi dvoma jazykmi, tým pravdepodobnejší je fenomén falošných priateľov (Gómez-Pablos, 2016). Preto slovenskí študenti často používajú slovo *turismo*, ktoré v skutočnosti označuje pešiu turistiku a správne by sa malo používať *senderismo*. Slovo *turismus* je teda falošným priateľom slovenského slova *turistika*. Alebo používajú slovo *gymnázium* vo význame *stredná škola*, pričom slovo *gimnasio* v španielčine znamená *telocvičňa*.

Stručne povedané, jazyková interferencia je komplexný jav, na ktorom sa podieľa mnoho faktorov a čím menej je rozvinutý druhý jazyk, tým silnejší vplyv bude mať na jeho osvojenie si prvý (resp. materinský) jazyk (Llop Silverio, 2016). A ako uvádza Hernández García (1998), jednotlivé typy interferencie súvisia s úrovňami jazykového systému, t. j. s fónickou, gramatickou a lexikálnou úrovňou, ako sa im budeme venovať v nasledujúcich častiach.

Jazykové odlišnosti medzi slovenčinou a španielčinou

Pri charakteristike jazyka sa používajú tri kritériá: geografické, genetické a typologické. Geografické kritérium sa týka geografického pôvodu jazykov. Napriek tomu, že sa španielčina a slovenčina vyvíjali na vzdialených územiach (a nedošlo medzi nimi k priamej jazykovej interakcii), existujú medzi nimi určité podobnosti. Sú však skôr spôsobené tým, že oba jazyky mali rovnaký prajazyk – indoeurópcinu. Dobrým príkladom sú tzv. kulturémy, chápané ako „jazykové znaky s dôležitou kultúrnou informáciou, ktoré sa používajú na označenie rôznych artefaktov, t. j. konkrétnych predmetov, javov alebo udalostí s kultúrnym významom“ (Kvapil, 2015, s. 42). A práve vo frazeológii každého jazyka sa prejavujú najvýraznejšie. Napríklad výraz *biela pani* sa do španielčiny nedá preložiť, pretože odkazuje na históriu krajiny a je to mýtická postava. Podobne by sa do slovenčiny nedá preložiť výraz *pata negra*, ktorý označuje druh šunky – iberskú šunku, pomenovanú podľa farby kopýt ošípaných špeciálne chovaných na výrobu tejto šunky.

Genetické kritérium zohľadňuje pôvod jazykov a španielčina i slovenčina vznikli z toho istého prajazyka. Jedným z charakteristických znakov všetkých jazykov, ktoré sa vyvinuli z rovnakého prajazyka, je, že si zachovávajú rovnaké fonémy na rovnakej pozícii v rovnakých slovách. Príkladom môže byť číslovka 10: *desat/diez*. Archetyp zodpovedá pôvodnej fonéme v

protojazyku, ktorá sa v nových jazykoch vyvinula na /d/, /t/, /th/ (Ondruš, Sabol, 1987). Takéto porovnania sa zvyčajne robia porovnaním základnej slovnej zásoby každého jazyka, t. j. slov, ako sú napr. číslovky, ktoré existujú v každom jazyku. Slovenčina jazykovo zodpovedá satemovým jazykom, keďže je slovanským jazykom východnej vetvy indoeurópskych jazykov, zatiaľ čo španielčina je románskym jazykom západnej vetvy indoeurópskych jazykov zodpovedajúcim centumovým jazykom (Ondruš, Sabol, 1987, s. 255). Názvy *satem* a *centum* pochádzajú z latinčiny a označujú dve vetvy indoeurópskych jazykov podľa palatalizácie alebo nepalatalizácie. Preto sa termín *satem* vzťahuje na palatalizujúce jazyky (východné) a *centum*, ktoré sa v latinčine vyslovovalo s /k/, na nepalatalizujúce jazyky (západné) (Sánchez, 2019). Opäť môžeme použiť príklad základnej slovnej zásoby: *sto/cien*.

Posledným kritériom klasifikácie jazykov je typologické kritérium, ktoré je založené na podobnosti gramatického systému jazykov. Slovenčina je syntetický jazyk, čo znamená, že gramatické vzťahy sa vyjadrujú príponami, ktoré menia tvar. Tieto prípony zodpovedajú deklinácii alebo konjugácii. V oboch procesoch prevládajú syntetické formy, t. j. sufixy spájajú gramatickú a lexikálnu časť do jednej ortografickej jednotky, ktorá je priamo spojená s koreňom slova. Tieto morfémy sú teda v slovenčine polysémantické, čiže jedna gramatická morféma vyjadruje viac významov (Ondruš, Sabol, 1987, s. 277). Príkladom môžu byť slovenské vety typu: *Zdravím nového kolegu/nových kolegov/novú kolegyňu/nové kolegyne*. Na druhej strane, španielčina je analytický jazyk, čo znamená, že gramatické vzťahy sa vyjadrujú predložkami pridanými ku koreňu, čím sa nemení forma slova. To znamená, že v analytických jazykoch sú lexikálna a gramatická časť slova ortograficky oddelené. Použime ten istý príklad slovenskej vety vyššie, aby sme videli rozdiel v španielčine: *Saludo al nuevo colega/a los nuevos colegas/a las nuevas colegas*.

Analytické jazyky majú aj syntetické tvary, napr. pri konjugácii sloves. Neplatí to však pre celý konjugačný systém, ak vezmeme do úvahy zložené slovesné tvary (*he estudiado/había estudiado*, etc.). To isté by sa dalo povedať o syntetických jazykoch: existujú výnimky, keď sa niektoré gramatické informácie vyjadrujú ortograficky oddelene od základu slova. V slovenčine je to v prípade budúceho času (*budem/budeš robiť*), ktorý zodpovedá *haré/harás*, podmienkového spôsobu (*čítal/čítali by som/sme*), ktorý zodpovedá *leería/leeríamos*, alebo pri modálnych slovesách (*chcem/musím ísť*), v angličtine *quiero/tengo que irme*.

S flexívno-analytickým aspektom a formami sufixov ako nositeľmi gramatickej informácie súvisí aj syntax: kým slovenčina má voľný slovosled, španielčina ho má pevný a zodpovedá schéme podmet + prísudok + predmet. V slovenčine sú všetky gramatické informácie kumulované v sufixoch, čo umožňuje inverziu nominatívu a akuzatívu bez straty významu vety, napr.: *Marek (N) vidí Annu (A)/Anna (N) vidí Mareka (A)*. V španielčine takýto obrat nie je možný, pretože by viedol k opačnému významu celej vety. Preto sa výmena medzi nominatívom a akuzatívom dosahuje transformáciou na pasívne konštrukcie, napr.: *Pedro ve a María./María es vista por Pedro*.

Španielčina stratila stredný rod z latinčiny a ponechala si len mužský a ženský rod. Pozostatky stredného rodu sú prítomné v samostatných ukazovacích zámenách *esto, eso, aquello*. V analytickom jazyku sa k podstatným menám vždy pripája člen (určitý alebo neurčitý). Na druhej strane slovenčina nemá žiadne členy a zachováva aj stredný rod. Keďže nemá členy, rozlišuje rod podľa koncoviek (mužský, ženský alebo stredný), ktorými sa potom riadi skloňovanie podstatných mien, prídavných mien, zámen, čísloviek a časovanie sloves, napr. *napísal* = mužský rod, *napísala* = ženský rod a *napísalo* = stredný rod. V španielčine by mal mužský aj ženský rod rovnaký slovesný tvar: *escribió/ha escrito*.

Výsledky analýzy

Na účely nášho výskumu sme sa zamerali na chyby, ktoré študenti zvyčajne robia v španielčine v ústnom aj písomnom prejave. Pre ľahšiu orientáciu v analýze sme chyby rozdelili

do štyroch kategórií podľa toho, ktorej úrovne jazykového systému sa interferencia týkala: ortoepická, ortografická, gramatická a lexikálna úroveň.

Na ortoepickej úrovni bolo najčastejšie sa opakujúcou chybou oslabenie zdvojenej znej spoluhlásky /r̄/ v prospech jednoduchej /r/. Ďalšou častou chybou bol prízvuk na nesprávnej slabike v niektorých slovách (väčšinou sa opakovali), napr. /*páis/, /*biológo/ alebo /*telefóno/. Študenti tiež nesprávne vyslovujú medzizubnú úžinovú neznelú spoluhlásku /θ/ a namiesto nej vyslovovalo zvuky, ktoré španielsky fonetický systém nepozná, pretože sú špecifické pre slovenčinu: /z/ a /c/. Výraznejšie sa to prejavilo pri slovesách zakončených na -zar (realizar, alcanzar, comenzar), skôr ako pri slovesách zakončených na -cer/cir. Na tomto mieste treba povedať, že výslovnosť /z/ bola o niečo frekventovanejšia ako /c/ a navyše najčastejšie išlo o medzinárodné slová ako *realizovať*, *idealizovať*, *aktivizovať*, *mobilizovať* atď. A napokon, najmenej častou chybou na tejto úrovni bola výslovnosť nemého /h/, ktoré by sa v španielčine nikdy nemalo vyslovovať (okrem niektorých výpožičiek, kde však dochádza k aspirácii). Túto chybu sme však zaznamenali len u žiakov na úrovni A2 a bola zriedkavá.

typ chyby	výskyt
oslabenie zdvojenej znej spoluhlásky /r̄/ v prospech jednoduchej /r/	78,2%
prízvuk na nesprávnej slabike	53,3%
nesprávna výslovnosť medzizubnej úžinovej neznej spoluhlásky /θ/	41%
výslovnosť spoluhlásky /h/	1%

Tabuľka 1 Chyby na v rtoepickej rovine

Na ortografickej úrovni sme mohli zaznamenať ako najčastejšiu chybu vynechanie prehlásky nad fonémou /u/ v slovách s trojhláskami ako napr. cigüeña, lingüista, bilingüe atď. Ďalšou pomerne častou chybou bol fenomén ultrakorekcie (cc) tam, kde sa písať nemá. Boli to slová ako napr.: *función, *acceptar. Tu treba dodať, že tento typ chyby je jediný, ktorý má svoj ekvivalent aj na ortoepickej úrovni, takže sa prejavuje na úrovni ústneho aj písomného prejavu. Ďalšou chybou na tejto úrovni bolo písanie y namiesto i v medzinárodných slovách ako *syntaxis, *systema, *analyzer atď. Študenti písali nesprávne veľké písmená v názvoch národností alebo jazykov, ktoré by sa v španielčine mali písať malými písmenami (*slovenčina, *angličtina, *francúzština atď.).

typ chyby	výskyt
nepísanie prehlásky v trojhláskach	43,1%
ultrakorekcia /c/ - /cc/	36,7%
písanie /y/ v medzinárodných slovách	33,3%
veľké písmená namiesto malých	30,5%

Tabuľka 2 Chyby v ortografickej rovine

V gramatickej rovine sme nerozlišovali medzi morfológickými a syntaktickými chybami, pretože sme všetky chyby zoskupili do spoločnej kategórie a treba povedať, že táto kategória bola aj najpočetnejšia z hľadiska typov chýb, ktorých sa študenti dopustili. Najviac študentov malo problémy s členmi v niektorých typoch podstatných mien, ako napr. planeta, mapa, analýza, téma atď., ktoré sú v španielčine zakončené na -a, no sú mužského rodu. To však neplatilo pre podstatné mená zakončené na -o v ženskom rode. Podobne problematický bol aj člen v podstatných menách ženského rodu na -e, keďže študenti mali tendenciu prikláňať sa k mužskému rodu (*el carne, *el llave, *el liebre). Opačne to bolo menej časté. Druhou najčastejšou

chybou, ktorej sa študenti dopustili, bolo nesprávne použitie zámena *cual* namiesto *que*, napr.: *las mujeres cuales deciden tener hijos..., atď.

Veľa študentov malo problémy so slovesami s predložkou, pretože používali nesprávne predložky alebo ich vynechávali. Vybrané príklady sú: *quejarse en, *pensar de, *enamorarse en alebo *jugar squash. Tak isto si často zamieňali predložky *por* a *para*. Vybrali sme konkrétne príklady: *amenaza por el medio ambiente, *no estamos preparados por esta situación atď. Vo všeobecnosti sme zaznamenali častejšie používanie predložky *por* ako *para*. S tým javom úzko súvisí aj používanie predložky *por* s radovými číslovkami, kde by sa predložka nemala vyskytovať: *Por primero voy a hablar de...

Ďalšou častou chybou u slovenských študentov bolo vynechávanie členov (určitých aj neurčitých) alebo v združenom tvare s predložkou *a* alebo *de* (napr. *No hay que olvidar que trabajo no es toda vida.; *Es normal para cachorro de 6 meses.; *Progreso es inevitable y cuando vamos a resistir a progreso... Pomerne časté bolo aj obrátené syntaktické poradie podstatného a prídavného mena, keďže podľa pravidiel materinského jazyka študentov mali niektorí tendenciu obracať ho na prídavné meno + podstatné meno. Táto schéma existuje aj v španielčine, avšak nie je typická pre španielsku syntax a vyskytuje sa v niekoľkých prípadoch (napr. *es una famosa persona alebo *Esto es un importante problema.). Niektorí študenti mali tendenciu používať v slove *percento* namiesto jednotného čísla množné číslo: *por cientos. Pomerne časté bolo aj používanie radovej číslovky namiesto základnej v dátumoch; napr.: *Pasó el sexto de agosto. Študenti si tiež zamieňali slovesá v zvratnom a nezvratnom tvare, pričom vytvárali neexistujúce zvrtné formy sloves a najčastejšie sa to opakovalo pri slovesách myslenia: pensar (šp.) vs. myslieť si (sl.) alebo creer (šp.) vs. myslieť si (sl.): *Mis padres se piensan que..., *Yo no me creo que... atď. Poslednou gramatickou chybou, ktorú sme zaznamenali, bolo nadbytočné používanie zámena *lo* v konštrukciách, v ktorých by sa nemalo používať: *lo es bueno atď.

typ chyby	výskyt
člen vs. rod podstatných mien	73,6%
zámeno cual namiesto que	70,1%
sloveso s nesprávnou predložkou	66,7%
predložky por/para	59%
predložka por s radovými číslovkami	58,7%
vynechávanie člena	50%
slovosled adjektívum + substantívum	46%
plurál pri slove %	41%
radová číslovka v dátumoch	29%
zvrtné slovesá namiesto nezvratných	28,5%
nesprávne používanie zámena lo	25,2%

Tabuľka 3 Chyby v ramatickej rovine

Na lexikálnej úrovni sme rozlíšili dve podkategórie: falošní priatelia a formálne nesprávne použité slová. Rozdelenie chýb medzi tieto dve podskupiny bolo nasledovné: 94 % zodpovedalo falošným priateľom a 60,5 % druhej podskupine. Uvedieme niekoľko zaznamenaných príkladov falošných priateľov, aby sme lepšie videli podobnosť týchto lexém medzi španielčinou a slovenčinou:

expresión eslovaca	equivalente español	falso amigo
alimenty	pensión alimenticia	alimentos
turistika	senderismo	turismo
moderátor	locutor/presentador	moderador

ambulancia	consultorio	ambulancia
gymnázium	colegio/instituto	gimnasio
scenár	guión	escenario

Tabuľka 4 Chyby v lexikálnej rovine

Čo sa týka nesprávne používaných slov z formálneho hľadiska, môžeme spomenúť príklady ako *rarita, *inversia, *aversia, *bilingual. Ako vidíme z príkladov, väčšinou išlo o slová medzinárodného charakteru, ktoré existujú v oboch jazykoch, a pre študentov je teda prirodzené používať v španielčine formu adaptovanú v ich rodnom jazyku.

Záver

Po analýze chýb, ktorých sa dopúšťajú slovenskí vysokoškolskí študenti španielčiny na ortoepickej, ortografickej, gramatickej a lexikálnej úrovni, sme mohli pozorovať určité podobnosti medzi príčinami týchto chýb. V prvom rade treba poznamenať, že slovenskí študenti sú konfrontovaní s odlišným jazykovým systémom, ktorý vyplýva z odlišného charakteru španielskeho jazyka v porovnaní so slovenčinou. Vo väčšine prípadov teda dochádza k chybám, pretože žiaci ešte nie sú úplne oboznámení s jazykovými javmi, ktoré sú im cudzie.

Na ortoepickej úrovni by sme túto skutočnosť mohli pripísať prakticky všetkým chybám. V slovenčine sa /h/ vždy vyslovuje a študenti s nižšou jazykovou úrovňou nemali ešte úplne naturalizovaný pojem nemého /h/ v plynulom prejave. Výslovnosť slovenských hlások /z/ a /c/ namiesto /θ/, ako aj oslabenie hlásky spoluhlásky /r/, keďže v slovenčine neexistuje viacnásobná vibrácia, sa tiež pripisuje nižšej jazykovej úrovni. Nesprávne umiestnenie prízvuku je silne ovplyvnené materinským jazykom, ktorý má prízvuk vždy na prvej slabike, zatiaľ čo v španielčine je prízvuk pohyblivý. Ďalším prípadom sú medzinárodné slová, ktoré existujú v oboch jazykoch, ale majú prízvuk na rôznych slabikách.

Na ortografickej úrovni je vynechanie prehlásky nad fonémou /u/ spôsobené aj tým, že tento jav v slovenskom pravopise neexistuje. Okrem toho sa len málo slov v španielčine píše s /ü/, takže študenti niekedy jednoducho zabudnú na správne písanie. Prítomnosť medzinárodných slov v oboch jazykoch znamená, že mnohí žiaci píše v takýchto slovách /y/ namiesto /i/ alebo digraf /cc/ tam, kde nepatrí. Vidíme tu silný vplyv slovenčiny, ale aj angličtiny, ktorá hrá v dnešnej spoločnosti a aj u sledovaných študentov veľmi dôležitú úlohu. Porovnaj: *systém* (sl.), *system* (an.) vs. *sistema* (šp.) alebo *rytmus* (sl.), *rhythm* (an.) vs. *ritmo* (šp.). To isté platí pre veľké písmená v názvoch národností alebo jazykov. V slovenčine sa národnosti píše s veľkým začiatočným písmenom, ale názvy jazykov sa píše s malým začiatočným písmenom. V angličtine sa však v oboch prípadoch používajú veľké písmená.

V gramatickej rovine najčastejšia chyba (nesprávny člen v niektorých podstatných menách) súvisí s problémom rodu: slovenčina má aj stredný rod, zatiaľ čo španielčina nie (zvyšok stredného rodu sa zachoval v podobe zámena *lo*). Preto prevažuje všeobecná tendencia priradovať podstatným menám ženského rodu zakončeným na -e mužský rod. Tieto podstatné mená sú totiž v slovenčine mužského alebo stredného rodu. Podstatné mená zakončené na -a, ktoré by mali byť mužského rodu, študenti často používajú ako ženský rod podľa slovenského gramatického pravidla: (*tá*) *mapa*, (*tá*) *planéta*, (*tá*) *téma* (sl.) vs. *el mapa*, *el planeta*, *el tema* (šp.). Všetky ostatné gramatické chyby, ktoré sme opísali, sú spôsobené tým, že ide o javy, ktoré existujú v oboch jazykoch, ale prejavujú sa odlišným spôsobom. Vo všetkých týchto prípadoch sme mohli potvrdiť silný vplyv materinského jazyka. V rámci tejto podskupiny spomeňme slovo *percento*, ktoré sa nesprávne používa ako *por cientos. V slovenčine sa pôvodná latinská forma transformovala do jednej lexémy *percento/percentá/percent* a okrem ortografickej jednoty tu dochádza k deklinácii podľa toho, s akou číslovkou sa toto slovo viaže a vytváraní plurálu. Na druhej strane je zaujímavé, že v tomto prípade sa zdá, že angličtina nemá žiadny vplyv, pretože aj v angličtine sa používa len tvar jednotného čísla, rovnako ako v španielčine. Silný vplyv

angličtiny je však badateľný v používaní predložky *por* tam, kde sa v španielčine používa iná predložka alebo sa nepoužíva žiadna predložka. Naopak, niektoré nesprávne použitia predložky *para* (aj keď menej časté) sú spôsobené interferenciou slovenčiny.

Napokon, pokiaľ ide o lexikálnu rovinu, treba povedať, že fenomén falošných priateľov existuje takmer v každom jazyku a vyhnúť sa tejto chybe si vyžaduje pomerne vysokú úroveň jazykových znalostí. Na druhej strane treba dodať, že napriek tomu, že španielčina a slovenčina sú dva odlišné jazyky, ak sa pozrieme na charakter takýchto výrazov, zistíme, že ide o medzinárodné slová s rovnakým latinským základom. Lenže vo vývoji každého jazyka nadobudli tieto základy iný význam.

Na záver sme zistili, že vo väčšine prípadov sú chyby spôsobené interferenciou slovenčiny. Prejavuje sa predovšetkým v tých typoch chýb, ktoré vyplývajú z toho, že v oboch jazykoch existuje daný jazykový jav, ale prejavuje sa odlišne. Nemôžeme však opomenúť vplyv angličtiny, ktorá nie je materinským jazykom študentov, ale je to jazyk s veľkou ekonomickou silou na svetovej úrovni, a preto má moc nad osvojovaním si nových jazykových konštrukcií. Navyše väčšina zo skúmaných študentov dosahovala vyššiu úroveň práve v anglickom jazyku.

Zoznam citovanej literatúry

ALEXOPOULOU, A. 2007. *Errores intralinguales en la interlengua escrita de aprendientes griegos de E/LE*. Atény: Universidad Nacional y Kapodistriaca.

BARALO, M. 2016. La teoría lingüística y la teoría de la adquisición de lenguas extranjeras. In: *REALE: Revista de Estudios de Adquisición de la Lengua Española*, 5, 2016, s. 33 – 34.

BERGASSA, J. 2020. La mezcla de las lenguas es algo positivo: no hay que forzarlo ni prohibirlo. In: *Noticias de Navarra*. Dostupné na: <<https://www.noticiasdenavarra.com/actualidad/sociedad/2016/02/28/mezcla-lenguaspositivo-hay-forzarlo-prohibirlo/565547.html>> [cit. 28.04.2021].

CORDER, S., P. 1967. *The significance of learners' errors. Error Analysis and Interlanguage*, s. 161 – 170. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.1515/iral.1967.5.1-4.161>

GÓMEZ MOLINA, J. R. 1999, 2000. Transferencia y cambio de código en una comunidad bilingüe: área metropolitana de Valencia (I y II). In: *Contextos*, XVII-XVIII, s. 33 – 36, 309 – 360.

GÓMEZ-PABLOS, B. 2014. *Didáctica de ELE*. Nümbrecht: Kirsch-Verlag.

GÓMEZ-PABLOS, B. 2016. *Lexicología española actual*. Nümbrecht: Kirsch-Verlag.

HERNÁNDEZ GARCÍA, C. 1998. *Una propuesta de clasificación de la interferencia lingüística a partir de dos lenguas en contacto: el catalán y el español*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.

KVAPIL, R. 2015. Kulturéma v kontexte podporného dokumentu. In: *Nové výzvy pre vzdelávanie v oblasti odborného jazyka a interkultúrnej komunikácie*, 2015, s. 40 – 56. ISBN 978-80-969043-9-6.

LLOP SILVERIO, A. M. 2016. La interferencia lingüística en la serie Polseres Vermelles. Valencia: Universitat Jaume, 2016. Dostupné na: <http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/164483/TFG_Llop%20Silverio%2C%20Anna%20Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [cit. 28.04.2021].

ONDRUŠ, Š., SABOL, J. 1987. *Úvod do štúdia jazykov*. Bratislava: SPN.

RIBAS MOLINÉ, R., D'AQUINO HILT, A. 2004. *Cómo corregir errores y no equivocarse en el intento*. Madrid: Edelsa.

RODRÍGUEZ GARCÍA, C. 2019. *Análisis de errores en la interlengua de aprendices de ELE universitarios checos y eslovacos*. Brno: Masarykova univerzita.

SÁNCHEZ, D. 2019. ¿Por qué las lenguas indoeuropeas se dividen en lenguas satem y centum? Dostupné na: <<https://es.quora.com/Por-qu%C3%A9-las-lenguasindoeuropeas-se-dividen-en-lenguas-satem-y-centum>> [cit. 02.05.2021].

SPIŠIAKOVÁ, M. 2016. *El español actual. La unidad y la variedad*. Nümbrecht: Kirsch-Verlag.

Kontakt

Mgr. Nina Mocková, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta aplikovaných jazykov
Katedra románskych a slovanských jazykov
Dolnozemská cesta 1, 852 35 Bratislava
Slovenská republika
Email: nina.mockova@euba.sk